

ראש הישיבה, הרב אהרן פרידמן

צאן קדשים

בְּעֶבְרֵי תַחַת עֵינֵי הָאוֹהֶבֶת,
אוֹ תַחַת שְׂבִטָא קְמִשְׁעָנָת

אֵינְנִי שֶׁה קָטָן וְאֵלֶם, אֶלְמוּנִי
הִנְנִי אֶחָד מִיּוֹחֵד לְבוֹרְאִי.

שְׂמִיחָה מְצִיפָה אֶת לְבִי,
עַל הַפֶּסֶם הָאֲדוּם בְּנִגְבִי.

כִּמוֹ אֵשׁ הוּא בּוֹעֵר בְּנַפְשִׁי,
וּמִיָּם רַבִּים לֹא יִכְבוּהוּ
וְלֹא יִשְׁטְפוּ שְׁלֵהֶבְתּוֹ,
שְׁלֵהֶבְתִּי-הִי

פתיחה

על דברי המשנה (ראש השנה א, ב) "בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון", מובאים בגמרא (יה ע"א) שלושה פירושים. בדרשתנו נעסוק בפירוש הראשון המובא בגמרא בשם חכמי בבל: 'הכא תרגימו כבני אמרנא'.

שני פירושים נאמרו בדברי הראשונים למושג 'בני אמרנא': **האחד**, פירושו של רבנו חננאל: "כבני הכבשים העוברים על ידי מונה".

הפירוש **השני**, פירושו של רש"י, המפרש כי מניית הכבשים המדוברת במשנה היא המנייה לצורך מעשר בהמה וזו לשונו:

כבשים שמונין אותן לעשרן ויוצאין זה אחר זה בפתח קטן שאין יכולין לצאת כאחד.

בדרשתנו נעסוק בשני הפירושים ובמשמעותם לענין עבודת ה' המיוחדת ביום ראש השנה.

'אנו צאנך ואתה רוענו' - לביאור פירושו של רבנו חננאל

לפי פירושו של רבנו חננאל, בני האדם עוברים לפני הקב"ה כצאן העובר לפני הרועה. הקב"ה הוא הרועה, ואילו בני האדם העוברים לפניו דומים לצאן.

בנוהג שבעולם, ספירת הצאן על ידי הרועה מתבצעת פעמיים בכל יום: בבוקר, בשעת היציאה אל המרעה, ובערב, כשהם שבים אל הדיר. בספירת הבוקר, הרועה שם לב כי כל הכבשים יצאו מן הדיר והוא מתבונן בהם לראות מי מהם זקוק לעזרה בדרך אל המרעה, מי זקוק לדרבון כדי שיעמוד בקצב של העדר, ומי עדיף שיישאר בדיר. בספירת הערב, הרועה מונה את עדרו לבדוק שאף אחד לא הלך לאיבוד וכולם חזרו אל הדיר בבריאותם ואיתנם.

וכאן עולה השאלה - באיזו ספירה אנו עוסקים בראש השנה, ביציאה אל המרעה בספירת הבוקר, או בכניסה אל הדיר בספירת הערב?

דומה, כי ביום ראש השנה המעבר לפני הקב"ה כולל את שתי הבחינות. ראש השנה דומה לזמן ההתכנסות בדיר, והשנה כולה דומה להסתובבות במרעה.

מחד, בראש השנה הקב"ה פוקד את כל הצאן ששבים אליו, ומתבונן על כל המעשים שנעשו בשנה שעברה. מאידך, בראש השנה הקב"ה גוזר את דינם של כל בני האדם ביחס לשנה הבאה. כך, שבראש השנה אנו שבים אל הדיר מהמרעה של השנה הקודמת, וגם יוצאים מחדש אל המרעה של השנה הבאה.

התבוננות שטחית על יום הדין, רואה במפגש עם הקב"ה רגעים של ריחוק ופחד. המשנה באה ללמדנו, כי המעבר לפני הקב"ה ביום הדין נועד לטובתנו. כשם שהרועה מקדיש את כל כוחותיו לבדיקת צאנו, מתוך רצון להיטיב להם, כך הקב"ה מעביר לפניו כל אחד מבאי עולם כדי לדון למה זקוק אותו אדם על מנת שיצליח בשנה הבאה להוציא לפועל את כוחותיו האדירים. לעתים, גם מכה בשבט, יש לה מקום. המכה עשויה לזרז את הצאן ולהביאם אל מחוז חפצם בקצב הנכון.

כבר ישעיהו תיאר את הקב"ה כרועה רחום: "כְּרֹעֶה עֶדְרוֹ יְרֻעָה בְּזֶרְעוֹ יִקְבֹּץ טְלָאִים וּבְחִיקוֹ יִשָּׂא עֲלוֹת יְנֵהֶל" (ישעיהו מ, יא). ודוד בתהלים במזמור כג משלים את התמונה:

מְזֻמֹּר לְדָוִד ה' רֹעִי לֹא אֶחְסָר: בְּנֵאוֹת דָּשָׂא יִרְבִּיצֵנִי עַל מִי מְנַחֹת
יְנֵהֶלְנִי: נִפְשִׁי יִשׁוּבֵב יִנְחֵנִי בְּמַעְגְלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ: גַּם כִּי אֶלֶף בְּגֵיא
צִלְמֹת לֹא אִירָא רָע כִּי אֲתָה עִמָּדִי שְׁבִטְךָ וּמִשְׁעֲנֶתְךָ הִמָּה יִנְחַמְנִי:

וקרוב לדרכנו, בפירוש מצודת דוד על אתר:

"שבטך ומשענתך" - מה שאתה מכה אותי בשבט של יסורין ותחזור ותסמוך אותי - הם הם המנחמים אותי, כי בזה אראה שלא עזבתני להמקרים.

עבודת היום של ראש השנה כוללת, אפוא, את הטמעת ההבנה, כי הקב"ה הוא רוענו הנאמן, וכל רצונו הוא להיטיב לנו ולכוון אותנו אל הדרך הנכונה.

'עשירי קודש' - לביאור פירושו של רש"י

כפי שציינו בפתחת המאמר, רש"י מפרש כי 'בני מרון' המוזכרים במשנה להם מתדמים בני האדם ביום ראש השנה, הם הכבשים היוצאים מן הדיר לצורך הקדשת מעשר בהמה. מהו פשרם של דברי רש"י, וכיצד הם תורמים להבנה של העמידה לפני ה' ביום הדין.

ייתכן, כי הדברים טמונים בהבנת עניינו של מעשר הבהמה. שתי קדושות עיקריות ישנן בבהמות: הבכור ומעשר הבהמה. הבכור ניתן לכהנים, ועניינו ככל מצוות הביכורים - הקדשת הראשית לה'. נתינת הראשית מלמדת על ההכרה כי הבעלים האמיתיים של השדה או הצאן הוא הקב"ה, ומשום כך הוא זה שנוטל חלק בראש.

לעומת זאת, עניינו של מעשר הבהמה אינו מובן כל הצורך, בעיקר בשל העובדה שהמעשר נשאר של הבעלים ואין מצווה לתתו לכהן.

אולי ניתן לפרש, כי הרעיון הטמון במעשר הבהמה הוא, שלא רק הראשית שייכת לקב"ה, אלא גם האחרית. בניגוד לבכור המייצג את ה'ראשית', העשירי

הסוגר קבוצה מייצג את ה'אחרית'. העשירי הוא האחרון, אולם למרות קדושתו, הוא מיועד לשימושם של בני האדם.

במצוות מעשר בהמה התורה באה ללמדנו, כי גם העשירי - האחרון מחובר לרצונו של הקב"ה. מן העשירי למדים גם התשעה הראשונים בקל וחומר, כי תכלית חייהם היא לעשות רצון קונם. אם העשירי-האחרון, מוקדש לאכילה בירושלים לאחר הקרבתו במקדש - על אחת כמה וכמה התשעה שקדמו לו, שחייהם אמורים להיות חלק מאותה מגמה עליונה.

ביום ראש השנה כל באי עולם עוברים לפני הקב"ה כבני מרון, ככבשים הנכנסים לדיר להתעשר. המעבר תחת שבטו של הקב"ה מקדש את העוברים ומסייע בידם לכוון את כל חייהם לעבודת ה'.

קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה' רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ.